

STORTINGET

Representantforslag 315 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Joel Ystebø, Jorunn Gleditsch Lossius, Jørgen H. Kristiansen og Hans Edvard Askjer

Dokument 8:315 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Joel Ystebø, Jorunn Gleditsch Lossius, Jørgen H. Kristiansen og Hans Edvard Askjer om om å styrke ytringsfriheten for lærere

Til Stortinget

Bakgrunn

Ytringsfriheten er forankret i Grunnloven § 100 og utgjør en grunnleggende forutsetning for et velfungerende demokrati. Det følger av bestemmelsen at statens myndigheter har et ansvar for å legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale.

Samtidig viser nyere kartlegginger betydelige utfordringer knyttet til læreres ytringsfrihet i Norge. En gjennomgang av kommunale retningslinjer viser at om lag en tredel av kommunene har formuleringer som vurderes som uklare eller problematiske når det gjelder ansattes ytringsfrihet (utdanningsnytt.no)

Videre viser en spørreundersøkelse blant lærere i barnehage, grunnskole og videregående opplæring at:

- 8 av 10 ikke føler seg frie til å uttale seg om forhold på egen arbeidsplass
- 5 av 10 ikke føler seg frie til å uttale seg om politikk og samfunnsspørsmål
- 6 av 10 opplever risiko for negative reaksjoner dersom de ytrer seg offentlig (utdanningsnytt.no)

Disse funnene gir grunn til alvorlig bekymring. Når et stort flertall av lærere ikke opplever å ha reell ytringsfrihet, indikerer det at retten i praksis er svekket.

Lærere besitter unik innsikt i hvordan skolen fungerer i praksis, og deres erfaringer er avgjørende for både faglig utvikling og politikkutforming. Dersom lærere avstår fra å delta i offentlig debatt eller fra å varsle om kritikkverdige forhold, kan dette føre til at viktige utfordringer ikke blir synliggjort.

Forslagsstillerne vil særlig peke på tre forhold.

For det første: frykt for gjengjeldelse. Mange lærere opplever risiko for negative reaksjoner fra arbeidsgiver dersom de ytrer seg. Dette kan føre til en nedkjølende effekt og svekke den åpne samtalen.

For det andre: uklarhet om lojalitetsplikstens grenser. Lojalitetsplikten brukes i praksis i noen tilfeller på måter som kan skape usikkerhet om ansattes ytringsrom. Det er behov for tydelig avklaring av at denne plikten ikke kan brukes til å begrense lovlig ytringer.

For det tredje: ulik praksis i kommunal sektor. Lokale retningslinjer varierer betydelig, og i noen tilfeller på en måte som kan begrense ansattes rettigheter. Grunnleggende rettigheter bør ikke være avhengig av lokal praksis.

Forslagsstillerne mener dette viser behov for tydeligere og bindende nasjonale rammer som sikrer at læreres ytringsfrihet er reell i praksis.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i kommuneloven som klargjør at lojalitetsplikten ikke begrenser ansattes rett til å fremme lov-

- lige ytringer, og som sikrer at arbeidsgiver ikke kan reagere negativt mot slike ytringer.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et tydelig og effektivt vern mot gjengjeldelse for ansatte som benytter sin ytringsfrihet.
 3. Stortinget ber regjeringen sikre nasjonale, bindende rammer som hindrer at kommuner og fylkeskommuner fastsetter retningslinjer som begrenser ansattes ytringsfrihet i strid med Grunnloven.

19. juni 2026

Joel Ystebø

Jorunn Gleditsch Lossius

Jørgen H. Kristiansen

Hans Edvard Askjer